

BERGS-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

o m

Förhållandet med Bergshandteringen år 1843.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÄDIGSTE KONUNG!

Den skyldighet, som åligger Bergs-Collegium, att årligen afgifva Berättelse om förhållandet med Rikets Bergshandtering, går nu Collegium att, hvad sist förflutne år 1843 vidkommer, i underdånighet uppfylla.

På vanligt sätt har den underdåniga Berättelse, som nu afgifves, blifvit indelad uti särskildta Artiklar, af hvilka fem äro egnade för Jernhandteringen, såsom den mest väsendtliga delen af Svenska Bergverksrörelsen, samt tvänne för de så kallade Ädlare Verken tillika med Landets öfrige Bergverks-Inrättningar; Och ehuru Collegii redogörelse, för att icke blifva för vidlyftig, hufvudsakligen måste inskränkas till sådane allmänna förhållanden, som röra tillverkningarnes årliga belopp och afsättning, torde dock så väl här af, som af öfrige deruti meddelade uppgifter, en i statistiskt hänseende erforderlig öfversigt af Bergshandteringen, med hvad dertill hör, kunna erhållas.

I afseende på Silfver- och Koppar-verken befinnes, att under år 1843 hafva 140 lödige marker silfver och 226 Sk~~z~~ koppar blifvit mera tillverkade, än under år 1842, samt att, om jemförelsen utsträcket till nästförutgående quinquennium, så hafva under året 169 lödige marker silfver och 806 Sk~~z~~ koppar blifvit producerade utöfver medelbeloppet för dessa fem åren.

Hvad Jernhandteringen åter angår, så har förhållandet år 1843 varit sådant: att malmuppfordringen understigit den för år 1842 med 148,753 Sk~~z~~, samt varit 6,045 Sk~~z~~ mindre, än i medeltal under de 5 åren 1837—1841; att Tackjerns-tillverkningen åter uppgått till 51,879 Sk~~z~~ högre belopp, än hvad den utgjorde år 1842, samt med 84,275 Sk~~z~~ öfverskjutit medelproduction un-

INLEDNING

TILL

**Bergs-Collegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshandteringen. – Stockholm, Norstedt, 1835-1858.
Täckningsår: 1833-1857.**

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. C, Bergshantering. Commerce Collegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt, 1859-1911.
Täckningsår: 1858-1910.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.
S. 1. Tab. 1. Produktion av järnmalm, tackjärn samt vissa andra metaller 1836-1950.

Sveriges bergshantering år 1913 : specialundersökning / av Kommerskollegium. – Stockholm : Isaac Marcus, 1917. – 257, 108 s. – (Sveriges officiella statistik).
S. 1-85: Några historiska data rörande den svenska bergshantering [från äldsta tid och fram till 1915].

Bergskollegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshantering år 1843.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB), 2010.
Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

urn:nbn:se:scb-b0-c0-43

**Bergs-Collegii Underdåniga Berättelse om
Förhållandet med Bergshandteringen år 1843**

INNEHÅLL

	Sid.
Inledning.....	1.
1 ^{sta} Artikeln. Jernmalms-brytningen.....	3.
Utfärdade Mutsedlar år 1843 och Mutsedlar som blifvit utgifne på nya anledningar år 1843 [tabell].....	10.
Beviljade hvilostånd år 1843 [tabell].....	11.
2 ^{dra} Artikeln. Tackjerns-blåsningen.....	11.
Tackjerns-tillverkningen efter län år 1843 [tabell].....	11.
Tackjerns-tillverkningen år 1843 [tabell].....	12.
3 ^{die} Artikeln. Gjutgods-tillverkningen och Gjuterierne.....	15.
Gjutgods-tillverkningen vid Masugnarne år 1843 [tabell].....	15.
Gjutgods-exporten enligt Tullverkets räkenskaper år 1843 [tabell].....	17.
4 ^{de} Artikeln. Stång- och Ämnesjerns-Smidet.....	18.
Smidet för hela Riket år 1843 [tabell].....	18.
Stångjerns-exporten enligt Tullverkets Räkenskaper, omfattande Calender-året 1843, och destinations-orterne [tabell].....	21.
5 ^{te} Artikeln. Jern-Manufactur-tillverkningen.....	22.
Jernmanufactur-tillverkningen år 1843 [tabell].....	22.
Jernmanufactur-exporten år 1843, enligt Tullverkets Räkenskaper [tabell].....	24.
6 ^{te} Artikeln. De så kallade Ädlare Verken.....	25.
a) Guld-tillverkningen.....	25.
b) Silfver-tillverkningen.....	25.
c) Koppar-Verken.....	27.
Koppar-tillverkningen i Riket år 1843 [tabell].....	30.
d) Messings-Bruken.....	31.
7 ^{de} Artikeln. Diverse Verk och Inrättningar.....	31.
Kopparhamrar.....	31.
Blysmältnings-Verk.....	32.
Cobolt-Verk.....	32.
Svafvel-Bruk.....	32.
Vitriol-Verk.....	33.
Alun-Bruk.....	33.
Rödfärgs-Verk.....	34.
Blyertz-Verk.....	34.
Brunstens-brott.....	34.
Stenkols-Verk.....	35.
Porfyr- och Marmor-Bruk.....	35.
Tabell, utvisande 1843 års export af här nedan upptagne Bergverks-produkter, upprättad i enlighet med Tullverkets Räkenskaper.....	36.

	Sid.
1:0 Nya Stångjerns-Verkstäder och Smides-tillökningar.....	37.
2:0 Jern-Manufactur-Verk, dels för vågföring, dels ock för husbehofs-Smide samt redskaps-tillverkning.....	37-38.
3:0 Masugnar.....	38.

BERGS-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

o m

Förhållandet med Bergshandteringen år 1843.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÄDIGSTE KONUNG!

Den skyldighet, som åligger Bergs-Collegium, att årligen afgifva Berättelse om förhållandet med Rikets Bergshandtering, går nu Collegium att, hvad sist förflutne år 1843 vidkommer, i underdånighet uppfylla.

På vanligt sätt har den underdåniga Berättelse, som nu afgifves, blifvit indelad uti särskildta Artiklar, af hvilka fem äro egnade för Jernhandteringen, såsom den mest väsendtliga delen af Svenska Bergverksrörelsen, samt tvänne för de så kallade Ädlare Verken tillika med Landets öfrige Bergverks-Inrättningar; Och ehuru Collegii redogörelse, för att icke blifva för vidlyftig, hufvudsakligen måste inskränkas till sådane allmänna förhållanden, som röra tillverkningarnes årliga belopp och afsättning, torde dock så väl här af, som af öfrige deruti meddelade uppgifter, en i statistiskt hänseende erforderlig öfversigt af Bergshandteringen, med hvad dertill hör, kunna erhållas.

I afseende på Silfver- och Koppar-verken befinnes, att under år 1843 hafva 140 lödige marker silfver och 226 Sk~~z~~ koppar blifvit mera tillverkade, än under år 1842, samt att, om jemförelsen utsträcket till nästförutgående quinquennium, så hafva under året 169 lödige marker silfver och 806 Sk~~z~~ koppar blifvit producerade utöfver medelbeloppet för dessa fem åren.

Hvad Jernhandteringen åter angår, så har förhållandet år 1843 varit sådant: att malmuppföringen understigit den för år 1842 med 148,753 Sk~~z~~, samt varit 6,045 Sk~~z~~ mindre, än i medeltal under de 5 åren 1837—1841; att Tackjerns-tillverkningen åter uppgått till 51,879 Sk~~z~~ högre belopp, än hvad den utgjorde år 1842, samt med 84,275 Sk~~z~~ öfverskjutit medelproduction un-

der föregående quinquennium; men att likväl Stång- och Ämnesjerns-smidet varit 35,002 *Skz* mindre, än under år 1842, samt med 19,029 *Skz* understigit smides-tillverkningen i medeltal under åren 1837—1841.

Att jernmalms-uppfordringen år 1843 icke uppgått till samma belopp, som under åren näst förut, har på tackjerns-tillverkningen icke haft menligt inflytande, enär förut befintlige större malm-inventarier nu i stället blifvit använde; men att Tackjerns-productionen deremot så betydligt öfverstigit föregående årens tillverknings-belopp, under det att Stång- och Ämnesjerns-smidet icke hunnit till det på sednare tiden vanliga quantum, har ej undgått att vara af ofördelagtigt inflytande, i afseende på afsättningen af det till afsalu tillverkade tackjernet, hvadan ock tackjerns-priserne, i saknad af vanlig efterfrågan, hastigt nedföll. Emellertid och då den uti Bergslagerne åstadkomne högre tackjerns-tillverkningen, föranledd af förut gynsam conjunctur, torde få anses såsom en för året och tillfälligtvis alltför högt uppdrifven production, enär Bergslagerne redan förut mycket medtagne skogs-tillgångar icke skulle för framtiden kunna äga bestånd, om de på samma sätt fortfarande kommo att tillitas, samt Smidet dessutom, hvars minskade belopp år 1843 icke ensamt får tillskrifvas den afven för denna del af jernhandteringen inträffade ofördelagtiga conjunctur, utan afven den för många Verk yppade vattenbrist, hvarigenom smidesdriften å vissa ställen blifvit i sin vanliga gång hindrad, sannolikt åter upphinner sitt förra belopp, saknas icke anledning till den förmodan, att tillverkning och consumption af tackjern snart skola återkomma i afpassadt förhållande till hvarandra.

Enligt Tullverkets efter Calender-året uppställda räkenskaper, har exporten af Stångjern utgjort 417,383 *Skz* 10 *Lz*, samt af jernmanufactur 46,062 *Skz* 10 *Lz*, eller tillsammans 463,446 *Skz*. Denna utförsel är väl 1,760 *Skz* större, än den under år 1842; men, om jemförelse göres med förhållandet under sist förflutne quinquennium, 99,193 *Skz* mindre, än medel-exporten derunder.

Då utförseln af Stångjern och Jernmanufactur till Norra Amerika år 1843 uppgått till endast 55,430 *Skz*, hvaremot den per medium under de 5 åren 1838—1842 utgjort 165,243 *Skz*, får det, under sådana förhållanden, ändock anses såsom en lycklig omständighet, att genom dels oförminskad, dels ock i någon mån ökad afsättning på öfrige handelsplatser, jern-exporten i det hela kunnat upphinna det belopp, som den år 1843 utgjort.

Emedan de för jern-handteringen viktiga frågor, angående nya olika tillverknings-methoders användande vid Stångjerns-smidet, och serdeles den om det mer eller mindre fördelaktiga inflytande, som gagnandet af upphettad bläster i sjelfva verket utöfvar på den ena eller andra delen af jern-beredningen, ännu icke blifvit nog fullständigt utredde; så har Collegium nu ej ansett sig böra dessa ämnen i Berättelsen vidröra, utan får Collegium vid detta tillfälle endast för egen del åberopa hvad som i serskild underd. skrifvelse af den 26 sistl. Mars redan blifvit härom i underdånighet anfördt.

För det speciela, som rörer Bergshandteringen under år 1843, går nu Collegium att i det följande redogöra.

1^{sta} Artikeln.

Jernmalms-brytningen.

Norrbotten. Torneå Lappmark. För Torneåforss Masugns behof har brytning af jernmalm blifvit anställd på följande ställen, nemligen:

På Luotsavara till belopp af	200.	
„ Svappavara	700.	
„ Junosuvando	350.	<i>Skz</i> 1,250.

Luleå Lappmark. På Gellivare malmberg har endast den så kallade Kungsgrufvan varit under arbete; och hafva uti densamma blifvit lössprängde 4,450.
af hvilket belopp 2,476 *Skz* blifvit afforde till Selets och Avasforss masugnar.

Någon brytning har icke ägt rum uti de till Gyljens masugn hörande grufvor, utan hafva för blåsningen i samma masugn inventariimalmerna blifvit begagnade.

Piteå Socken. Delegarne uti Rosforss masugn hafva låtit bryta:

På Ristjålsberget	685.	
„ Klöfverberget	2,105.	2,790.

På den så kallade Hindersön, belägen i Bottniska viken, 2 mil från Luleå, hafva jernmalms-anledningar blifvit uppfunne och försöksvis bearbetade, hvarvid erhållits malm 250.

Ångermanland. Jernmalms-anledningarne på Ulfön uti Nätra Sockens skärgård hafva äfven detta år blifvit med något arbete belagde. Den erhållne malmen har uppgått till ett belopp af 750.

Herjedalen. Ljusnedahls Bruksegare hafva på vanligt sätt låtit bearbeta jernmalmsbrotten på det 2½ mil från Bruket belägne, så kallade Blix-Grufvefältet; malmvinsten har utgjort 1,845.

Äfvenledes hafva de på hemmansägorne till Wemdalens Kyrkoby uppfunne malm-anledningarne i så måtto varit under arbete, att medelst jern-kilar och spet blifvit lösbrutne 150.

Transport 11,485.

Skz malm.

Transport 11,485.

Helsingland. Endast grufvorne på Gymåsberget uti Woxna Socken, samt Magmyre-grufvan uti Skogs Socken hafva år 1843 blifvit brutne. Vål har inom Färila Socken Egaren af Svabens jernverk låtit försöksningsvis bearbeta Risbergs-grufvan, men någon uppgift om förloppet har icke blifvit meddelad.

Den erhållne malmen har uppgått till följande belopp:

Vid grufvorne på Gymåsberget 9,000.

„ Magmyre-grufvan 2,112.

Summa Skz Bergsvigt 11,112. eller i Tackj. vigt 8,548.

Gestrikland. Då malm-uppfordringen ur de 4 gamla Grufvorne inom Thorsåkers Socken på sednare åren börjat att icke obetydligt förminskas, hvartill orsaken får tillskrifvas både aftagande malm-tillgångar uti dessa grufvor och åtskillige med deras fortdrivande för- enade svårigheter, så har det för Ortens tackjerns-tillverkning varit af väsendtligt gagn, att nya malm-anledningar blifvit på sednare åren upptäckte och bearbetade icke allenast uti berörde Socken, utan ock till någon del inom Årsunda Socken; och har malmbrytningen, som i medeltal de sednaste 10 åren 1833—1842 utgjort 16,937 Skz Bergs- vigt, nu deremot år 1843, i följd af nya anställda grufve-arbeten, för- hållit sig sålunda:

Vid Gustaf Adolfs Stollgrufva 4,156.

„ Göske-grufvan 1,467.

„ Nyängs-grufvan 3,718.

„ Myggbo-grufvan 2,008.

„ de nya grufvorne i Thorsåkers Socken 21,916.

„ Sjöhags-grufvan i Årsunda Socken . . 4,150.

Summa Skz Bergsvigt 37,415. eller i Tackj. vigt 28,781.

Upland. Upsala Län. Äfven inom detta Län har, särdeles i följd af de nya arbeten, som af Kihlforss och visse andre Bruksegare blifvit företagne, malm-uppfordringen år 1843 uppgått till högre be- lopp, än förut; utgörande skillnaden emellan denna uppfordring under ifrågavarande år och den i medeltal för de 10 nästföregångne åren 23,107 Skz till godo för förstnämnde år.

Transport 48,817.

Skå malm.

Transport 48,814.

Malmvinsten vid de särskildta grufvefälten har blifvit uppgifven, som följer:

Vid Dannemora grufvefält	120,444.
„ Hammarins eller Helsinge-fältet i Alunda Socken	13,820.
„ Olof Pehrs nya grufva i Films Socken	7,389.
„ Korss-grufvan i samma Socken	625.
„ Österby Bruksehares enskildte grufvearbeten	393.

Summa *Skå* Vict. vigt 142,671. eller i Tackj. vigt 124,148.

Vid de så kallade Roslags-grufvorne inom Stockholms Län har malm-uppfordringen, enligt uppgift, förhållit sig på följande sätt:

Vid Herrängs malmfält uti Häfverö Socken	15,524.
„ De Herrängs Grufvebolag tillhöriga i samma Socken belägna Lapp- och Södra Markdals grufvor, samt Aspmans skärpning	3,265.
„ Björsta grufva i Hargs Socken	1,053.
„ Wigelsbo grufve-bolags grufvor i Valö Socken	12,945.
„ Fiskviks grufva i samma Socken	210.
„ Roddarne grufvor i Hökhufvuds Socken	1,251.
„ Barkö grufvefält i Börstils Socken	4,159.
„ Jons- och Carlsängs grufvor i samma Socken	870.

Summa *Skå* Vict. vigt 39,277. eller i Tackj. vigt 34,178.

Af Herrängs-fältets malm hafva till Finland blifvit utskäppade 1,800 *Skå*.

Kopparbergs Län. Enligt meddelade uppgifter, har förhållandet med grufve-brytningen inom detta Län varit följande:

Inom Grangärdes Socken vid de särskildta malmfälten	209,538.
„ Norr- och Söderberkes Socknar	19,248.
„ Sätters Socken: Bispbergs storgrufva	31,881.

Transport 260,667. 207,140.

		Skz malm.
	Transport	260,667.
Inom Sätters Socken: Bispbergs öfriga grufvor		4,798.
„ Svärdsjö Socken: Vindkärns-fältet		45,628.
„ „ „ Sjögrufvan		5,940.
„ Stora Tuna Socken: särskildta grufvefält		16,427.
„ Åhls Socken: „ „		11,184.
„ Gagnefs Socken: Björkbergs grufvefält		698.
„ Garpenbergs Socken: särskildta malmfält		12,557.
„ By Socken: Stormoss-grufvan		2,045.
„ Husby Socken: Ny grufva vid Långshyttan		2,047.
„ Skedvi Socken: Forssbo och Gussarfs hytte-grufvor		2,022.
„ Wika Socken: Kråknäs- och Skinnarängs-fälten		2,477.
„ Kopparbergs Socken: Harmsarfs-fältet		4,338.
		370,828.

Jernmalms-uppfordringen inom detta Län utgjorde 440,379 Skz under år 1842, samt 403,673 Skz i medeltal de 5 åren 1837—1841. Den år 1843 af tillfällige omständigheter förorsakade mindre malm-brytningen har emellertid icke varit af annan följd, än att, enär 426,041 Skz blifvit från grufvorne afförde, de vid malm-fälten befinneliga inventarier måst tillitas.

Westmanlands Län. Då jernmalms-uppfordringen ur grufvorne på Norbergs särskildta malmfält utgjort 131,219. samt uti en upptagen grufva, kallad Evas skärpning inom Sala Socken, blifvit brutne 1,114.

har malm-vinsten inom Westmanland uppgått till 132,333.

Örebro Län. Inom detta Läns Bergslager har Jernmalms-uppfordringen år 1843 varit 9,994 Skz mindre, än under året näst förut, samt understiger med 25,267 Skz den för år 1841. Emellertid år 1843 års malm-brytning 22,144 Skz större, än den i medeltal under de 5 åren 1836—1840. Den nu ifrågavarande år relativt till de tvenne nästföregångne åren minskade malm-uppfordringen inom Nora- och Lindes Bergslager härleder sig icke från aftagande tillgångar, utan är egentligen förorsakad af en mindre forcerad grufve-brytning, dels i följd af fruktan för bristande afsättning, under en för jernhandteringen ofördelaktig conjunctur, dels ock i anseende till ännu betydliga malm-inventarier inom Lindes Bergslag, hvarest äfven bryt-

Transport 710,301.

Skk malin.

Transport 710,301.

ningen i Blanka grufva genom inträffadt stalp blifvit afbruten. Deremot har uti Lerbecks Bergslag malm-uppfordringen, som per medium de 10 åren 1833—1842 utgjort endast 2,417 *Skk*, detta år uppgått till 16,419 *Skk*, hvilken högre malm-vinst egentligen får tillskrifvas de till någon del lyckade bemödanden af egarne till tvenne Bruksmasugnar, att uppsöka malmer inom orten, för att såmedelst kunna undvika transport deraf från Nora Bergslag.

Malm-uppfordringen har uppgått till följande belopp:

Inom Nora Bergslag	152,185.
„ Lindes- och Ramsbergs Bergslager	32,109.
„ Lekebergs Bergslag	9,149.
„ Lerbecks d:o	16,419.
„ Nya Kopparbergs d:o	28,647.
„ Hjulsjö d:o	10,041.
„ Grythytte d:o	13,614.
„ Helleforss d:o	2,778.
	<u>264,942.</u>

Wermlands Län. Inom Filipstads Bergslager har under år 1843 jernmalm, dels bruten och uppfordrad, dels genom plockning ur befintlige grufve-varp utsofrad, erhållits vid de särskildta grufvefälten på sätt, som följer:

	Bruten malm. <i>Skk</i>	Plockmalm. <i>Skk</i>
Vid Tabergs malmfält	23,218.	8,564.
„ Nordmarks Odalfält	24,518.	5,642.
„ Finshytte-fältet	6,102.	3,366.
„ Haborshytte d:o	8,036.	120.
„ Öfriga mindre fält i Norra och Vestra Bergslagen	6,726.	3,298.
„ Persbergs Odalfält och grufvorne på Yngshytte grund	52,238.	34,794.
„ Långbanshytte-fältet	4,552.	3,648.
„ Nykroppa- och Herrhults-fälten	2,804.	874.
	<u>128,194.</u>	<u>60,306.</u>

Utgörande således den uppfordrade malmen och den sofrade tillsammans 188,500.

Transport 1,163,743.

Skz malm.

Transport 1,163,743.

Detta belopp, 188,500 *Skz* öfverstiger med 26,648 *Skz* det quantum, som i medeltal de sednaste tio åren vunnits, ehuru ändå Storgruftan vid Persberget, efter det år 1842 derstädes inträffade ras, ännu icke år 1843 kommit i det skick, att malm-brytningen kunnat återbörjas.

Elfsborgs Län. Ut i Ånmskogs Socken på Dahlsland har väl något försöknings-arbete uti Vika grufva ägt rum, men någon närmare uppgift om förloppet har icke blifvit meddelad.

Södermanland. På Utön har malm-brytningen obehindradt fortgått uti Stor- eller Nyköpings-grufvan, men endast till Maji månads början uti Finngruftan, i anseende till ombyggnad af Ångmaskinen samt vattenkonsten för samma grufva. I följd af detta förhållande har malm-uppfordringen i det hela icke uppgått till högre belopp än 55,072.

Af denna tillgång och den från år 1842 varande inventarii-malm 49,629 *Skz* hafva blifvit afskeppade:

Till åtskillige Masugnar i Sverige	43,676.
„ Bruk i Finland	15,717.
„ Barlast uti Fartyg	22.

Summa afförd malm *Skz* 59,415.

Utgörande således malm-inventarierna vid årets slut 45,286 *Skz*

I afseende på de öfriga grufvorne i Södermanland är att anmärka, det Sjösa grufva varit under hvilostånd, samt brytningen inställd uti Skottvångs och Elgsjö grufvor, de tvenne sistnämnda tillhöriga Åkers Bruksegare, som, i anseende till betydliga malm-inventarier, användt arbets-personalen för en påbörjad schakt-anläggning inom Skottvångs-fältet.

Malm-uppfordringen utur de arbetade grufvorne har utgjort:

Vid Färehla grufva i Svärta Socken	12,182.
„ Skesviks grufvor i Tunabergs Socken	2,373.
„ Stafs Storgrufta i Floda Socken	1,101.
„ Nya Stafs grufva i d:o d:o	7,800.
„ Vallfalla grufva i d:o d:o	300.
„ Starrsätters grufva i Dunkers Socken	1,594.
	25,350.

Transport 1,244,165.

Skz malm.

Transport 1,218,815.

Östergöthland. Som icke allenast Ormstorps östra grufva, i följd af malmfyndighetens upphörande, blifvit öfvergifven, utan ock för samma orsak, efter någon under året företagen brytning, arbetet slutligen måst inställas uti Stora Petängs grufva, har malm-uppfördringen inom detta Landskap endast uppgått till följande belopp:

Vid Stora Petängs grufva i Börrums Capell	1,500.	
„ Lindins grufva i samma Capell	530.	
„ Nartorps grufva i Skällviks Socken	6,200.	8,230.

Calmar Län. Af de på Stensnäs grufvefält inom Ukna Socken befintlige grufvor har endast Eds Stenbo grufva blifvit arbetad och lemnat 6,700.

Oltorps grufva i Tryserums Socken har ock varit under arbete, och malm-uppfördringen uppgått till 1,000. 7,700.

Jönköpings Län. Vid Tabergs malmfält inom Månsarps Socken hafva för Ortens Bruksegares och Bergsmäns räkning blifvit brutne 51,700.

Uti Granebergs och Nilssons nya grufvor inom Ökna Socken har Klafreströms Bruksegare låtit anställa någon mindre brytning, äfvenså har ock genom Braås Bruksegares försorg Inglamåla grufva uti Fröderyds Socken blifvit bearbetad, hvarvid erhållits malm 225. 51,925.

Kronobergs Län. På vanligt sätt hafva inom detta Län endast sjö- och myr-malmer blifvit upptagne och begagnade för Ortens tackjerns-tillverkning.

Summa Bergmalm *Skz* Tackj. vigt 1,312,020.

Denna jernmalms-uppföring understiger med 148,753 *Skz* den för år 1842, samt med 6,045 *Skz* den i medeltal under de 5 åren 1837—1841.

Bergshauptmannen vid Stora Kopparberget samt vederbörande Bergmästare hafva under loppet af år 1843 utfärdat tillsammans 737 Mutsedlar, af hvilka 350 blifvit meddelade å nya uppfinningar, samt 387 å förut kända och arbetade malm-anledningar, allt på sätt efterföljande Tabell närmare utvisar:

<i>Mutsedlar</i> utfärdade på nya malm- och mineral-anledningar.	Silfver och Bly.	Kopparmalm.	Jernmalm.	Sjö- och Myrsmalm.	Gulv.	Svafvelkis.	Skiffer.	Gulochren.	Örnstens- brott.	Sandstensbrott.	Kalk- och Limon.	Sällsten.	Silfverhytte- varp.	Koppar-slags- varp.	Jernmalms- och slags-varp.	Summa.
Af Bergshauptmannen vid Stora Kopparberget . . .	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
„ Bergmästaren i West- manlands och Kop- parbergs Län . . .	5	12	80	—	—	—	—	—	—	3	16	7	—	—	—	123
„ „ i Nora och Lindes Bergmästaredöme . . .	6	10	31	—	—	—	1	—	—	8	6	—	—	—	—	62
„ „ i Nya Kopparbergs dito . . .	2	2	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
„ „ i Wermlands dito . . .	2	—	25	—	—	—	7	—	—	—	2	7	—	—	—	43
„ „ i Södermanlands och Östergöthlands dito . . .	—	4	7	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	17
„ „ i Uplands och Gef- leborgs Läns d:o . . .	7	2	34	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	55
„ „ i Kronobergs d:o . . .	—	—	—	6	—	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	10
„ „ i Norr- och Wester- bottens d:o . . .	3	4	10	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	23
Tillsammans på nya ställen	25	35	199	11	—	1	8	1	6	11	37	16	—	—	—	350
<i>Mutsedlar</i> meddelade å förut bear- betade ställen.																
Af Bergshauptmannen vid Stora Kopparberget . . .	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	6
„ Bergmästaren i West- manlands och Kop- parbergs Län . . .	5	7	75	—	—	—	—	—	—	—	6	2	4	5	—	104
„ „ i Nora och Lindes Bergmästaredöme . . .	8	7	52	—	3	—	—	—	—	—	9	2	—	—	4	85
„ „ i Nya Kopparbergs dito . . .	4	5	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
„ „ i Wermlands d:o . . .	2	3	74	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	33	113
„ „ i Södermanlands och Östergöthlands dito . . .	—	4	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
„ „ i Uplands och Gef- leborgs Läns dito . . .	—	6	14	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	4	29
„ „ i Kronobergs dito . . .	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
„ „ i West-Norrlands dito . . .	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
„ „ i Norr- och Wester- bottens dito . . .	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Tillsammans på förut be- arbetade ställen . . .	19	37	249	—	3	—	—	—	—	—	20	5	4	9	41	387
Tillkomma de på nya malm- anledningar . . .	25	35	199	11	—	1	8	1	6	11	37	16	—	—	—	350
Summa Mutsedlar	44	72	448	11	3	1	8	1	6	11	57	21	4	9	41	737

Hvilostånd på viss tid för grufvor och maln-anledningar hafva deremot blifvit beviljade, enligt hvad efterföljande Tabell utvisar:

	Silfver- och Bly-maln.	Kopparmaln.	Jernmaln.	Skiffer.	Sandstens-bröf.	Ljnslen.	Kalk- och Ljnslen.	Stållsten.	Kopparlags-varp.	Jernmalns- o. slaggvarp.	Summa.
Inom Westmanlands- och Kopparbergs Läns Bergmästaredöme	11	10	285	—	—	—	27	7	—	—	340
„ Nora och Lindes dito .	—	1	21	—	—	1	—	—	—	—	23
„ Nya Kopparbergs dito .	3	3	51	—	—	—	—	—	—	—	57
„ Wermlands dito .	—	—	30	—	—	1	1	—	—	1	33
„ Södermanlands och Östergöthlands dito .	—	—	11	1	1	—	—	—	—	—	13
„ Uplands- och Gefleborgs Läns dito .	1	1	63	—	—	—	—	—	—	—	65
„ Kronobergs dito .	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2
„ Wester-Norrlands dito .	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
„ Norr- och Westerbottens dito .	—	—	49	—	—	—	—	—	—	—	49
Summa hvilostånd	16	16	512	1	1	2	28	7	1	1	584

2dra Artikeln.

Tackjerns-blåsningen.

	Mas- ugnar i gång år 1843.	Blåsningstid.		Uppgifven Tackjerns tillverkning. Tackjernsvigt.	Antal fridygn.	Tionde Tackjern.		
						Tackjernsvigt.		
		dygn.	tim.	Skö		Skö	LB	ö
Norrbottens Län	3	303	—	5,740	303	—	—	—
Westerbottens Län	1	226	17	4,180	8	109	9	4
Jemtlands Län	1	48	12	482	48 ₂	—	—	—
Wester-Norrlands Län	2	453	21	9,961	16	203	4	7
Gefleborgs Län, Helsingland	8	1,159	7	25,418	72	518	7	11
„ „ Gestrikland	17	1,854	10	42,089	176	803	12	14
Upsala Län	4	604	21	15,484	32	572	22	15
Stockholms Län	3	214	5	3,895	16	158	21	13
Kopparbergs Län	52	7,901	18	175,053	413	4,552	22	11
Westmanlands Län	18	2,039	5	36,878	215	1,202	3	1
Örebro Län	60	10,525	5	190,882	541 ₂	5,688	7	15
Wermlands Län	29	4,356	11	102,010	449 ₂₁	2,617	22	17
Södermanlands Län	6	1,228	18	19,866	32	248	6	10
Östergöthlands Län	2	402	13	9,002	16	185	23	5
Skaraborgs Län	1	81	4	998	8	21	2	15
Elfsborgs Län	1	256	—	3,797	256	—	—	—
Calmar Län	4	666	1	9,331	32	295	6	4
Jönköpings Län	14	2,513	18	18,873	276	546	18	—
Kronobergs Län	5	568	20	4,597	199 ₃	123	1	14
Summa	231	35,404	14	678,536	3,110 ₂	17,847	10	16

På sätt 3:de Artikeln närmare utvisar, hafva 23,803 *Skz* af den uppgifne tackjerns-productionen 678,536 *Skz* bestått af sådant gjutgods, som vid sjelfva masugnarne åstadkommits, hvadan 654,733 *Skz* återstå för Stång- och Ämnesjerns-Smidet, samt den gjutning, som verkställes genom tackjernets omsmältning vid de egentelige Gjuterierne.

Enär förberörde Smide uppgått, enligt hvad 4:de Artikeln innehåller, till 541,843 *Skz*, samt tillverkningen vid de egentelige Gjuterierne utgjort 11,281 *Skz*, visar sig häraf, att tackjerns-productionen år 1843 varit större, än consumptionen deraf.

Den på Tabellen upptagne blåsningstiden 35,404 dygn 14 timmar, är 3,074 dygn 18 timmar längre, än den, som ägde rum år 1842, samt öfverskjuter med 679 dygn 3 timmar blåsningstiden i medeltal under de 5 åren 1837—1841.

Jemföres nu äfven tackjerns-production år 1843 med den för nyssnämnde föregående år, så finnes förhållandet vara sådant, att 51,879 *Skz* blifvit mera tillverkade, än under år 1842, samt 84,975 *Skz* högre belopp, än efter medelberäkning under åren 1837—1841.

Tackjerns-tillverkningen på hvarje blåsnings-dygn år 1843 har uppgått till 19,17 *Skz* och således varit 0,21 mindre, än under år 1842, hvaremot dygns-productionen öfverskjuter med 1,01 *Skz* den för år 1841, samt med 4,86 *Skz* den, som blef upptagen för år 1833, då upphettad luft först började att vid blåsningarne begagnas.

Fördelas tackjerns-tillverkningen 678,536 *Skz* efter Orterne, der den blifvit åstadkommen, nemligen inom och utom de egentelige till afsalu bläsande Tackjerns-Bergslagerne, finnes förhållandet hafva varit som följer:

	Mas- ugnar i gång.	Blåsningstid.		Tackjerns- tillverkning.	Production af tackjern på blåsnings- dygn.
		dygn.	tim.	<i>Skz</i>	<i>Skz</i>
Wester-Bergslagen eller Grangärdes, Norr- och Söderberkes Socknar inom Koppar- bergs Län	30	4,530	6	102,766	22,68
Norbergs Bergslag inom Westmanlands Län	17	1,970	5	35,774	18,13
Nya Kopparbergs, Hellefors, Grythytt och Hjulsjö Bergslager inom Örebro Län	19	3,186	—	62,093	19,49
Nora Bergslag inom dito Län	13	2,176	8	38,382	17,64
Lindes och Ramsbergs Bergslager inom dito Län	9	1,395	—	25,335	18,16
Lekebergs och Carlskoga Bergslager inom dito Län	13	2,607	14	43,117	16,54
Filipstads Bergslager inom Wermlands Län	24	3,626	9	81,232	22,40
Inom de egentelige Bergslagerne	125	19,491	18	388,699	19,94
Utom samma Orter	106	15,912	20	289,837	18,22
Summa	231	35,404	14	678,536	19,17

Då tackjerns-productionen per blåsings-dygn inom förberörde Bergslager utgjorde år 1842 i medeltal 18,25 Sk℥, samt utom desse orter 20,43 Sk℥, finnes af ofvan intagne Tabell, att dygns-tillverkningen år 1843 blifvit ökad inom Bergslagerne med 1,69 Sk℥, hvaremot den utom desamma blifvit minskad med 2,21 Sk℥. Den tillökade tackjerns-vinsten på blåsings-dygn inom Bergslag måste tillskrifvas de vid Bergsmans-hyttorne nu äfven mera allmänt vidtagne åtgärder för blåsningarnes uppdrifvande i qvantitatift hänseende, hvaremot orsaken till den mindre dygns-tillverkningen utom Bergslag år 1843, emot hvad den var år 1842, härleder sig från den tillfälliga omständigheten, att flere masugnar inom de Orter, hvarest svagare malmer begagnas, men deremot färre Masugnar i de orter der rikare malmer användas, varit i gång år 1843, än året näst förut; hvadan ock det visar sig, att blåsings-dyguens antal år 1843 inom Calmar, Jönköpings och Kronobergs Län, varit ökad med 1,556, men minskadt med 431 dygn inom Upsala Län, under det att i de förstnämnde Läuen tackjerns-productionen per dygn varit 11,4 Sk℥ och i det sistnämnde eller Upsala Län 25,6 Skeppund.

Af de på Tabellen öfver årets tackjerns-tillverkning upptagne 3,110½ fridygn, utgöra 1,303½ dygn hela blåsningstiden för efterföljande under frihetsår varande masugnar, nemligen: Selets, Gyljens och Rosforss masugnar i Norrbotten; Ljusnedahls masugn i Herjedalen; Molnebo masugn i Westmanland; Lennartsforss och Lyreds masugnar i Wermland; Billingsforss masugn på Dablsland; Unnaryds och Tahebergs masugnar i Jönköpings Län; samt Sältsjöströms masugn i Kronobergs Län; och äro de öfrige 1,807½ dygnen de egentelige så kallade fridygnen, hvilka enligt Författningarne få tillgodonjutas vid hvarje blåsningens början, äfvensom då masugn ombygges eller ny pipa insättes.

Af det antecknade Tionde tackjerns-beloppet 17,847 Sk℥ 10 L℥ 16 ℥ hafva vederbörande masugns-egare lemnat följande quantum in natura, nemligen:

	Sk℥	L℥	℥
Inom Nya Kopparbergs Bergmästaredöme	1,630.	10.	11.
„ Kopparbergs och Westmanlands Läns dito	3,733.	1.	15.
„ Nora och Lindes dito	2,949.	24.	19.
„ Wermlands dito	3,093.	11.	14.
„ Södermanlands och Östergöthlands dito	374.	24.	2.
„ Uplands och Gefleborgs Läns dito	20.	19.	10.
Summa	11,802.	14.	11.

Det återstående beloppet 6,044 Sk℥ 22 L℥ 5 ℥ af Tionde tackjernet har deremot blifvit löst med penningar, enligt följande af Kammar-Collegium, Stats-Contoret och Bergs-Collegium upprättade taxa, nemligen:

			Banco. R:dr sk.
För Masugnarne under	Löfsta, Österby, Gimo och Rånäs Bruk . . .		11. —
„ dito „	Forssmarks, Gysinge, Strömsbergs och Ullforss Bruk, samt Harnäs masugn	9: 24.	
„ dito „	Skebo, Hargs, Vattholma och Söderforss Bruk	9. —	
„ dito „	Elfkarleö Bruk	7: 24.	
„ dito uti	Norbergs och Skinskattebergs Bergslager . . .	6: 16.	
„ dito „	Nora Bergslag i Örebro Län	6. —	
„ dito „	Lindes dito i dito	5: 32.	
„ dito „	Ramsbergs dito i dito	5: 24.	
„ dito „	Lekebergs dito i dito	6: 16.	
„ dito „	Lerbecks dito i dito	6: 24.	
„ dito „	Nya Kopparbergs dito i dito	4: 32.	
„ dito „	Hjulsjö dito i dito	5. —	
„ dito „	Grythytt och Helleforss Bergslager i dito . .	5: 16.	
„ dito „	Carlskoga Bergslag i dito	6. —	
„ dito „	Filipstads dito i Wermlands Län	5: 32.	
„ dito „	Grangärdes dito i Kopparbergs Län utom Pehrs- bo masugn	5: 4.	
„ dito „	Norrberkes dito i dito	5: 12.	
„ dito „	Söderberkes, Tuna, Säfsens och Floda Socknar jemte förenämnde Pehrsbo masugn i Koppar- bergs Län	5: 16.	
„ dito „	Öster-Bergslagen i Kopparbergs Län, samt af masugnarne till Dädrans och Svartnäs Bruk i samma Län	5: 32.	
„ dito „	Öster-Dalarne, med undantag af sistnämnde Bruks masugnar	5. —	
„ dito „	Södermanlands och Östergöthlands Län . . .	6: 16.	
„ dito „	Tabergs Bergslag och inom Jönköpings Län, med undantag af Ohs, Bruzaholm och Åminne masugnar	6: 24.	

Banco.
Rdr sk.

För Masugnarne uti Calmar och Kronobergs Län, samt af Ohs, Bru-
zaholms och Åminne masugnar i Jönköpings Län 5: 16.
„ dito „ Ofvansjö och Thorsåkers Bergslager, samt i all-
mänhet för Masugnarne inom Gelleborgs, Wester-
Norrlands, samt Norr- och Westerbottens Län . 6. —

För vissa masugnar i de Norra Länen har dessutom i vanlig ordning åt-
njutits den, i anseende till deras svagare malmfång, till 3 Rdr 32 sk. beviljade
nedsättning i lösen för hvarje Skz Tionde-Tackjern.

Under loppet af nu ifrågavarande år hafva 5,999½ Skz tackjern blifvit
exporterade till Finland, och grundar sig denna export på Kongl. Maj:ts Nådiga
Kungörelse den 4 Juni 1842, hvarigenom Finska Bruksegarne erhållit förläng-
ning af tillåtelsen, att från Sverige utföra tackjern, nemligen 6000 Skz för
hvardera af åren 1842, 1843 och 1844.

3^{die} Artikeln.

Gjutgods-tillverkningen och Gjuterierne.

	Uppgifven Gjut- gods-tillverkning vid Masugnarne år 1843. Tackjernsvigt.
	Skz
Norrbottens Län	187
Jemtlands dito	48
Wester-Norrlands dito	90
Gelleborgs dito, Helsingland	384
„ „ Gestrikland	228
Stockholms dito	138
Kopparbergs dito	2,289
Westmanlands dito	918
Örebro dito	3,914
Wermlands dito	1,285
Södermanlands dito	5,798
Östergöthlands dito	3,908
Skaraborgs dito	25
Elfsborgs dito	831
Calmar dito	1,528
Jönköpings dito	179
Kronobergs dito	2,053
Summa	23,803

Denna vid masugnarne åstadkomna gjutgods-tillverkning är 5,387 *Sk℥* större, än den som blef upptagen för år 1842, samt öfverskjuter med 2,802 *Sk℥* medelbeloppet under de 5 åren 1837—1841.

Hvad åter beträffar gjutgods-tillverkningen vid de egentliga Gjuterierne, hvarest tackjernet uti särskildte ugnar omsmältes, och således oberäknad den vid Finspong åstadkomne Kanon- och Ammunitions-tillverkning, så har förhållandet dermed varit sådant, som efterföljande Tabell närmare innehåller:

	<i>Sk℥</i>		Banco. R:dr
Vid Bergsunds Gjuteri i Stockholm	1,135.	Tillverkningsvärde *)	22,700.
„ Ludviksbergs dito i dito . .	50.	dito	1,000.
„ Robertsforss dito i Wester-			
botten	483.	dito	8,694.
„ Forssbacka dito i Gestrikland	708.	dito	12,744.
„ Dormsjö dito i Kopparbergs			
Län	672.	dito	12,097.
„ Furudahls dito i dito . .	182.	dito	3,283.
„ Closters dito i dito . . .	197.	dito	3,546.
„ Krokforss dito i Örebro Län	982.	dito	17,676.
„ Nyköpings dito	1,197.	dito	21,546.
„ Motala dito i Östergöthland .	2,544.	dito	49,747.
„ Finspongs dito i dito . . .	444.	dito	7,992.
„ Ankarsrunns dito i Calmar Län	800.	dito	14,400.
„ Huseby dito i Kronobergs Län	47.	dito	857.
„ Öremo dito i dito	75.	dito	1,350.
„ Götheborgs dito	750.	dito	13,500.
„ Jonsereds dito i Elfsborgs Län	600.	dito	31,970.
„ Helsingborgs dito	415.	dito	8,581.
Summa Gjutgods	11,281.	S:a tillverkn.värde	231,683.

*) På sätt, förut tillgått, har tillverknings-värdet, der det icke uppgifvits, blifvit beräknadt efter 18 R:dr Banco per *Sk℥*.

Exporten af Gjutgods har, enligt Tullverkets räkenskaper, år 1843 förhållit sig som följer:

	Bomber, Kulor och Kanoner.		Grytor, Kittlar samt Gallerverk.		Summa.		Diverse gjutgods, ej specificerad, men upptaget i penninge- värde.	
	Sk℔	L℔	Sk℔	L℔	Sk℔	L℔	R:dr	sk.
Till Norrige	2,170	5	2	10	2,172	15	210	—
„ Finland	2	10	518	5	520	15	21,657	10
„ Preussen	929	15	—	—	929	15	—	—
„ Danmark	2,587	5	2	—	2,589	5	10	—
„ Mecklenburg	—	—	—	—	—	—	50	—
„ Lybeck	22	—	—	—	22	—	19	—
„ Italien utom Österrikiska besitt- ningarne	331	5	—	—	331	5	—	—
Summa	6,043	—	522	15	6,565	15	21,946	10

4te Artikeln.

Stång- och Ämnesjerns-Smidet.

	Här- dar.	Frälserätt.	Privilegierade Smides-beloppet, Hammarskatten oberäknad, d. 31 December 1843.	Hammarskatten å privilegierade Smidet den 31 December 1843.	Uppgifven Stång- och Ämnesjerns- tillverkning år 1843.
		Sk W L W W Bergs vi gt.	Sk W L W W Bergs vi gt.	Sk W L W W Bergs vi gt.	Sk W Bergsvigt.
Norrbottnens Län	24	— — —	8,900 — —	89 — —	4,670
Westerbottnens dito	17	45 — —	7,566 13 —	75 13 7	6,750
Jemtlands dito	8	— — —	3,100 — —	31 — —	439
Wester-Norrlands dito	84	167 10 —	41,758 6 —	417 11 13	33,575
Gelleborgs dito, Helsing- land	63	315 — —	30,385 19 —	303 17 4	30,559
„ „ Gestrikland	101	390 — —	50,066 13 9	500 13 7	45,954
Upsala dito	29	940 — —	13,738 6 —	137 7 13	21,598
Stockholms dito	19	1,264 8 5	9,085 11 15	90 17 2	10,781
Kopparbergs dito	178	371 18 —	77,581 9 8	775 16 7	66,483
Westmanlands dito	128	2,252 10 —	60,350 13 —	603 10 4	58,384
Örebro dito	169	4,422 5 —	72,839 12 —	728 7 19	71,509
Wernmlands dito	259	2,628 15 —	126,915 5 10	1,269 3 4	98,848
Gotheborgs och Bohus dito	2	— — —	950 — —	9 10 —	453
Södermanlands dito	46	970 — —	15,415 — —	154 3 —	14,233
Östergöthlands dito	78	1,444 10 —	27,170 14 —	271 14 4	26,300
Skaraborgs dito	24	470 10 —	9,068 13 —	90 13 15	7,720
Elfsborgs dito	39	7 10 —	19,283 5 —	192 16 13	17,796
Calmar dito	34	517 10 —	9,750 — —	97 10 —	9,294
Jönköpings dito	34	800 — —	13,419 19 —	134 4 1	10,041
Kronobergs dito	22	285 — —	5,884 18 —	58 17 —	6,081
Hallands dito	1	— — —	600 5 —	6 — —	375
Summa	1,359	17,292 6 5	603,830 18 2	6,038 6 13	541,843

Under år 1843 hafva privilegier blifvit utfärdade å 3 hårdar samt å nytt Smide till ett belopp af 4,631 Sk~~z~~ 14 L~~z~~; men som under samma år 9 hårdar och 5,342 Sk~~z~~ 13 L~~z~~ Smide, deruti 96 Sk~~z~~ frälserätt inberäknad, blifvit nedlagde, finnes en förminskning uti Verkstädernas antal af 6 hårdar och uti tillåtne tillverkningsrätten af 710 Sk~~z~~ 19 L~~z~~ hafva uppkommit.

Af det nya Smidet hafva 3,466 Sk~~z~~ 14 L~~z~~ blifvit privilegierade, efter förut verkställda undersökningar, hvaremot 1,165 Sk~~z~~ tillkommit, med anledning af den uti 4 § af Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 26 October 1838 meddelade tillåtelse, att, efter föregången anmälan, erhålla tillökning till $\frac{1}{2}$ del af forut vid Bruken befinteligt gammalt smide.

I enlighet med innehållet af de för det nya Smidet 4,631 Sk~~z~~ 14 L~~z~~ utfärdade särskildte Resolutioner, komma utskylderne för samma Smide att utgöras ifrån och med Smidesåret 1843 för 4,431 Sk~~z~~ 14 L~~z~~
 samt från och med Smidesåret 1844 för 200. — — —
 Summa Sk~~z~~ 4,631. — 14. —

Stång- och Ämnesjerns-tillverkningen 541,843 Sk~~z~~ Bergsvigt är 35,002 Sk~~z~~ mindre, än den för år 1842 uppgifne, samt understiger med 19,029 Sk~~z~~ medel-tillverkningen under de 5 åren 1837—1841. Deremot och om jemförelsen göres med förhållandet per medium under de 5 åren 1832—1836, är Stång- och Ämnesjerns-tillverkningen år 1843 omkring 75,000 Sk~~z~~ större, än under sistnämnde quinquennium. Emellertid, och då privilegierade Smidet under samma quinquennium i medeltal utgjorde 442,268 Sk~~z~~, samt vid slutet af år 1843 uppgick till 621,123 Sk~~z~~, allt utan beräkning af hammarskatt, så visar sig, att ehuru ett privilegieradt smidesbelopp af 178,885 Sk~~z~~ tillkommit, har likväl sjelfva tillökningen uti Smides-tillverkningen år 1843 utgjort endast 75,000 Sk~~z~~.

Jemföres Stång- och Ämnesjerns-tillverkningen 541,843 Sk~~z~~ eller, efter förvandling till Stapelstadsvigt, 596,027 Sk~~z~~, med det belopp, som under Smidesåret 1843 på våg inkommit, utgörande 487,487 Sk~~z~~ 10 L~~z~~ 1 $\frac{1}{2}$ Stångjern och 69,698 Sk~~z~~ 2 L~~z~~ 1 $\frac{1}{2}$ jernmanufactur, eller tillsammans 557,185 Sk~~z~~ 12 L~~z~~ 2 $\frac{1}{2}$, så synes häraf, att under ifrågavarande år Smides-tillverkningen varit 38,842 Sk~~z~~ större, än vägförings-beloppet.

För inrikes förbrukning hafva af det på Vågarne införda beloppet från dem åter blifvit afvägde 29,768 Sk~~z~~ 4 L~~z~~ 6 $\frac{1}{2}$ Stångjern, samt 23,884 Sk~~z~~ 10 L~~z~~ 15 $\frac{1}{2}$ jernmanufactur eller tillsammans 53,652 Sk~~z~~ 15 L~~z~~ 1 $\frac{1}{2}$.

Till export hafva deremot från Vågarne blifvit afförde 404,517 Sk~~z~~ 10 L~~z~~ 7 $\frac{1}{2}$ stångjern, samt 47,075 Sk~~z~~ 2 L~~z~~ 16 $\frac{1}{2}$ jernmanufactur eller tillsammans 451,592. 13. 3. Stap. vigt.

Exporten af Stångjern och Manufactur utgjorde år 1842 497,635. 10. 8.

” ” i medeltal åren 1837—1841 528,102. 18. 3.

Om nu af berörde afvägning till export endast afses utförseln af Stångjern under Smidesåret 1843, har förhållandet varit som följer:

	Sk ö	L ö	Ø
Från Stockholms våg	239,260.	17.	4.
„ Götheborgs dito	101,780.	—	16.
„ de öfrige Vågarne	57,481.	14.	14.
„ vissa Städer och Landthamnar . . .	5,994.	17.	13.

Summa Stångjerns-export 404,517. 10. 7. Stap. vigl.

	Sk ö	L ö	Ø
Stångjerns-exporten utgjorde år 1842	465,650.	—	18.
„ „ i medeltal åren 1837—1841	497,099.	7.	10.

Inventarierne af Stångjern på Rikets Vågar hafva vid slutet af Smidesåret 1842 funnits vara:

	Sk ö	L ö	Ø
På Stockholms våg	190,184.	14.	13.
„ Götheborgs d:o	149,421.	2.	19.
„ de öfrige Stapelstads-vågarne	40,403.	15.	19.
„ Upstads-vågarne	7,241.	14.	11.

Summa Stångjerns-inventarier 387,251. 8. 2.

Stångjerns-inventarierne voro år 1842	333,886.	9.	14.
„ „ i medeltal åren 1837—1841	260,689.	11.	2.

I enlighet med Tullverkets efter Calender-året uppställda Räkenskaper, och då destinations-orterna tillika utsättas, har exporten af Stångjern uppgått till det på efterföljande Tabell upptagna belopp, nemligen:

		Stapelstads-vigt.	
		Skk	Lk
Till	Norrige	1,484	10
„	Finland	8,861	10
„	Preussen	56,694	5
„	Danmark	41,599	5
„	Mecklenburg	6,323	5
„	Lybeck	16,236	15
„	Hamburg	2,854	5
„	Bremen	14,638	10
„	Hannover och Oldenburg	9,292	5
„	Nederländerne	9,033	5
„	Belgien	645	5
„	Stora Brittannien och Irland	97,816	—
„	Frankrike	57,323	15
„	Portugal med Madera, Cap-Verds Öarne och Azorerne	20,168	15
„	Italien utom Österrikiska besittningarne	1,465	15
„	Österrikiska Staterne	567	10
„	Gibraltar och Malta	1,366	10
„	Algierien	4,933	5
„	Öfriga delar af Afrika	137	15
„	Asiatiska utom Medelhafvet belägna Länder samt Australien	9,781	5
„	Förenta Staterne i Norra Amerika	53,999	10
„	Brasilien	2,160	10
Summa Stångjerns-export		417,383	10

Utom denna Stångjerns-export hafva, med Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd, så kallade Smältstycken blifvit utförde, nemligen till Preussen 110 Skk 5 Lk samt till England 1,213 Skk 10 Lk, eller tillsammans 1,323 Skk 15 Lk.

Lösnings-priserne för Eders Kongl. Maj:ts och Kronans Hammarskatts-jern hafva, på sätt den af Kammar-Collegium, Stats-Contoret och Bergs-Collegium för året upprättade Taxa innehåller, blifvit sålunda fastställda per Skk.

	R:dr
För Löfsta, Österby, Gimo och Rånäs Bruk	27.
„ Forssmarks, Strömsbergs, Ullforss och Gysinge Bruk	24.
„ Skebo, Hargs, Wattholma och Södersforss Bruk	22.
„ Elfkarleö Bruk	17.
„ Alla öfrige Stångjernsverk uti hvad ort eller Län i Riket som helst	14.
„ Ämnes-verken	14.
„ Bergsmanshamnarne	13.

5te Artikeln.

Jern-Manufactur-tillverkningen.

	Uppgifven Jernmanufac- tur-tillverk- ning för år 1843. Bergsvigt.
	SKÅ
Norrbottnens Län	300
Westerbottnens dito	450
Jemtlands dito	178
Wester-Norrlands dito	2,396
Gefleborgs dito, Helsingland	415
” ” Gestrikland	1,153
Upsala dito	874
Stockholms dito	1,071
Kopparbergs dito	8,852
Westmanlands dito	3,453
Örebro dito	7,763
Wermlands dito	16,639
Götheborgs och Bohus dito	667
Södermanlands dito	7,542
Östergöthlands dito	6,556
Skaraborgs dito	734
Elfsborgs dito	6,008
Calmar dito	1,083
Jönköpings dito	1,641
Kronobergs dito	1,606
Hallands dito	313
Summa Jernmanufactur	69,694

Tillverkningen af Jernmanufactur år 1843 understiger väl med 10,279 *Sk℔* det quantum, som för år 1842 blef uppgifvet, men öfverstiger med 7,775 *Sk℔* den tillverkning, som i medeltal ägde rum under de 5 åren 1837—1841.

Den under Smidesåret 1843 från Bruken på Våg införde jernmanufactur har uppgått till 69,698 *Sk℔* 2 *L℔* 1 *℔* Stap. vigt; Och som den under år 1843 åstadkomne tillverkning 69,694 *Sk℔* Bergsvigt, efter förvandling till Stap. vigt, utgör 76,663 *Sk℔*, blifver tillverknings-beloppet 6,965 *Sk℔* större, än det quantum, som på Våg inkommit.

För inrikes förbrukning hafva 23,884 *Sk℔* 10 *L℔* 15 *℔* af den på Vågarne införde jernmanufactur åter blifvit ifrån dem afvägde, hvaremot under Smidesåret till export afgått:

	<i>Sk℔</i>	<i>L℔</i>	<i>℔</i>
Från Stockholms våg	17,020.	13.	4.
„ Götheborgs dito	20,838.	12.	—
„ de öfrige Vågarne	6,714.	3.	4.
„ Visse Städer och Landthamnar	2,501.	14.	8.

Summa jernmanufactur-export 47,075. 2. 16. Stap. vigt.

Denna export är 15,089 *Sk℔* större än den, som ägde rum år 1842, samt öfverskjuter med 16,072 *Sk℔* medel-utförseln under de 5 åren 1837—1841.

Inventarierna på Rikets vågar af jernmanufactur, utgörande 39,365 *Sk℔* 15 *L℔* 1 *℔* vid början af Smidesåret 1843, hafva vid Smidesårets slut, på sätt Våg-räkenskaperne utvisa, uppgått till följande belopp:

	<i>Sk℔</i>	<i>L℔</i>	<i>℔</i>
På Stockholms våg	26,142.	2.	10.
„ Götheborgs dito	10,524.	6.	15.
„ de öfriga Stapelstads-vågarne	993.	12.	11.
„ Uppstads-vågarne	465.	—	13.

Summa inventarier af Jernmanufactur 38,125. 2. 9. Stap. vigt.

Under år 1843 hafva således inventarierna af jernmanufactur på Rikets vågar blifvit minskade med 1,240 *Sk℔* 12 *L℔* 12 *℔*, ehuru de finnas vara 14,848 *Sk℔* 6 *L℔* 18 *℔* större, än i medeltal de 5 åren 1837—1841.

I enlighet med hvad Tullverkets efter Calender-året uppställda Räkenskaper innehålla, har exporten af jernmanufactur, då destinations-orterna tillika utsättas, uppgått till det på efterföljande Tabell upptagne belopp, nemligen:

Jernmanufaktur-exporten år 1843, enligt Tullverkets Räkenskaper.

	Summa.	Diverse Jernmanufaktur.	Stål.	Spik.	Kettingar.	Plåtar, förte.	Plåtar, oförte.	Saltganne-plåtar.	Skär- och Knipp-jern.	Sänk-Smide.	Bull- och Gal-ler-jern.	Bandjern.	Hamrar, Ståld och Skeppsknän.	Smide Ankare och Draggar.		
	Lb	Lb	Lb	Lb	Lb	Lb	Lb	Lb	Lb	Lb	Lb	Lb	Lb	Lb	SK	Lb
Till Norrige	2,235	164	29	1,424	15	585	585	—	42	—	—	—	—	—	—	10
„ Finland	3,917	529	454	1,469	10	664	664	13	7	—	347	390	—	—	—	5
„ Ryssland	27	—	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Preussen	746	—	92	210	—	52	52	10	174	—	18	169	—	—	—	15
„ Danmark	6,490	8	1,154	3,209	10	1,323	1,323	27	178	—	134	437	—	1	15	15
„ Mecklenburg	1,315	—	40	729	10	341	341	—	105	—	—	99	—	—	—	15
„ Lybeck	2,812	—	1,367	606	15	587	587	—	86	—	76	34	—	5	10	15
„ Hamburg	1,132	—	311	809	15	—	—	—	9	—	—	2	—	—	—	5
„ Bremen	450	—	205	3	—	144	144	—	43	—	23	31	—	—	—	15
„ Hannover och Oldenburg	108	—	1	—	—	15	15	—	75	—	—	13	—	—	—	10
„ Nederländerne	952	—	369	20	—	—	—	—	120	—	297	—	—	—	—	15
„ Stora Brittanien	14,299	—	14,146	—	—	—	—	7	93	—	—	52	—	—	5	15
„ Frankrike	762	—	342	—	—	6	—	—	50	—	135	228	—	—	5	10
„ Spanien med Baleariske och Canariske Öarne	8	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Portugal med Madera, Cap-Verds Öarne och Azorerne	4,220	—	3,140	5	—	136	136	—	608	—	21	306	—	3	—	15
„ Italien utom Österrikiska Besittningarne	70	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	60	—	—	—	—
„ Österrikiska Staterne	40	—	1	—	—	—	—	—	16	—	1	20	—	—	—	15
„ Gibraltar och Malta	11	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	10	—
„ Algerien	1,328	—	—	26	5	—	—	—	266	—	363	300	—	—	15	15
„ Öfrige delar af Africa	10	—	—	10	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
„ Asiatiska utom Medelhafvet belägna Länder samt Australien	3,659	—	3,659	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
„ Förenta Staterne i Norra Amerika	1,430	—	439	116	15	—	—	—	614	—	—	58	—	—	15	10
„ Brasilien	30	—	26	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	15	—
Summa Export	46,062	903	25,812	8,644	26	3,869	3,869	108	2,464	373	1,417	2,387	15	31	5	16

6te Artikeln.

De så kallade Ädlare Verken.

a) *Guld-tillverkningen.*

Vid Konung Gustaf den Tredjes Silfver-verk uti Fahlun har en guld-tillverkning, utbringad ur det derstädes erhållna silfret, blifvit åstadkommen till ett belopp af 2 lödige marker 9 lod 3 $\frac{1}{4}$ grän.

b) *Silfver-tillverkningen.*

Sala Silfververk. Ut i 46 särskildta arbetsrum, nemligen 38 uti Storgruftan, 2 uti Torgschakts-grufvan, 5 uti Carlschakts-grufvan samt 1 uti Grefve Bjelkes stoll har grufve-brytningen härstädes år 1843 blifvit drifven. Af desse arbetsrum hafva 22 varit brutna på malm, 7 för att uppsöka nya malm-tillgångar, 6 i ändamål att förbereda utbrytning uti kända malmfäll, samt 10 fortsatta dels för anläggning af förbättrade uppfodringsverk, dels för att efter stadgad arbetsplan öppna nordvestra fältet på djupet, till malmbrytning i framtiden. Med afsänkningen af Konung Carl den XI:s schakt under 142 famnars djup är början gjord och har deraf 1 $\frac{1}{4}$ famn medhunnits. Ut i Konung Carl XIV Johans schakt, der afsänkandet tills vidare afstadnat, hafva på 157 famnars djup Orter blifvit anlagde, för att minera Konung Carl den XI:s schakt och undersöka den träffade fyndigheten. Konst-byggnaden för Konung Gustaf den III:s schakt har blifvit fortsatt med 8 nya våningars inhuggning i schaktet samt Konsthjul-husets färdigbyggande. Grefve Bjelkes stoll har fortdrifvits 8 $\frac{1}{2}$ famnar eller till 397 $\frac{1}{2}$ famnar från sin mynning vid aflopps-kanalen. Af vattenflöden har brytningen detta år icke varit hindrad i botten af grufvorne, men deremot hafva vissa arbeten ofvan dag kommit att något eftersättas, i följd af den från en uthållande torr väderlek inträffade vattenbristen.

Silfvermalms-brytningen har uppgått till 69,893 tunnor fyndigt och 6,454 tunnor ofyndigt, eller sammanlaggde 76,347 tunnor berg à 6 $\frac{3}{4}$ Cub. fot på tunnan; Och hafva orter blifvit drifne till en sammanräknad längd af 587 fot, och sänkningar till 39 fot.

Malm-sofringen har lemnat: 25,533 $\frac{1}{2}$ lass vaskmalm, utgörande i vikt 132,776 Centner, 10,763 Cub. fot stuffmalm, motsvarande ungefärligen lika många centner, samt 76 centner slig från Syltverken; och har vaskmalmens medelhalt varit 0,59 lod silfver, stuffens från 3,38 till 10 lod silfver och 12,4 till 38,1 marker bly, samt sligens 4,8 lod och 19 marker bly på centnern.

Till blysmältningen hafva från de förberedande processerne blifvit uppsatte 11,999 centner stuff och sliger, hvilka med 5,460 centner silfverhaltig skär-

sten försmälte slutligen gifvit, efter afdrifning och finering, 3,567 lödige marker 7 lod bergfint silfver.

Sala Silfververks Ränte-ersättnings-fond, som vid 1842 års slut uppgick till 22,925 R:dr 15 sk., har genom den i förhållande till silfver-tillverkningen föreskrifna afsättning jemte på Capitalet beräknade räntor blifvit ökad med 2,786 R:dr 34 sk. 11 r:st., så att den vid 1843 års slut utgjorde 25,712 R:dr 1 sk. 11 r:st Banco.

Konung Gustaf den Tredjes Silfververk vid Stora Kopparberget. Till detta Silfververk hafva från åtskillige arbetsrum uti Stora Kopparbergs grufvor 1,283 tunnor blyglanshaltigt berg, emot brytnings-priset, blifvit lemnade; och har, sedan genom skrädning af sådant berg erhållits 1,221 tunnor smältvärdig silfvermalm, som blifvit tillgodogjord, silfververkningen, hvarföre icke någon afrad till Eders Kongl. Maj:t och Kronan utgöres, uppgått till ett belopp af 387 lödige marker 7 lod 5 grän.

Löfås Silfververk i Skedvi Socken och Kopparbergs Län. Uti grufvorne härstädes har icke allenast Storgubbens sänkning, för erhållande af malm, blifvit bruten, utan har ock ett försöknings-arbete af 10 famnars ortdrifning uti nedra Konst-ortens tvär-ort ägt rum. Uppfordringen har uppgått till 3,777 tunnor berg och 278 tunnor malm, samt Silfver-tillverkningen genom afdrifning af det jemväl år 1842 erhållna verkbley utgjort 124 lödige marker 11 lod 17 grän.

Helleforss Silfververk i Helleforss Socken och Örebro Län. Genom tillgodogörande uti nybyggde Verkstäder af den under föregående åren samlade blyglans tillsammans 42 Sk~~z~~ har en silfver-tillverkning af 110 lödige marker blifvit åstadkommen; och utom att det för malmfältets undersökande föreskrifne årliga stoll-arbetet fortgått, hafva visse andre anledningar blifvit brutne, hvarigenom erhållits tillsammans 12 Sk~~z~~ 17 L~~z~~ 15 ~~z~~ bättre och sämre blyglans.

Guldsmedshytte Silfvermalmsfält i Lindes Socken och Örebro Län. Sedan under loppet af år 1842 Guldsmedshytte ödeliggande stora silfvermalms-grufva med flere omkringliggande snärre skärpningar blifvit inmutade, samt en af de seduare äfven på försök, dock utan någon utsigt till lönande framgång, rengjord från vatten och berg, uppfanns under sommaren år 1843 en ny malm-anledning, belägen vid pass 200 alnar nordost om stora stollgrufvan. Uti denna anledning börjades arbete höstetiden och fortsattes med den framgång, att vid årets slut, sedan jordrymning och vattenafledningar voro verkställda, 320 Sk~~z~~ ren stuffmalm, utom en mängd mer och mindre blyglanshaltig sten, blefvo upptagne. Malmen, som då den är ren, består af dels cubisk, dels fjällig, dels ock stältät blyglans, håller i stuffprof 79 procent bly och från 2 till 4½ lod silfver på centnern; och hafva vid profsmältning på 120 Sk~~z~~ stuffmalm erhållits 44 Sk~~z~~ 16 L~~z~~ 9 ~~z~~ bly samt 63 lödige marker silfver förutan ett inventarium af 38 Sk~~z~~ skärsten, hållande 1¼ à 2 lod silfver på centnern.

Hela Silfver-tillverkningen i Riket har således år 1843 uppgått till ett sammanräknadt belopp af 4,252 lödige marker 10 lod 4 grän, hvaraf Tionde-afgiften jemte myntare-lön och slagskatt till Eders Kongl. Maj:t och Kronan utgör af Sala tillverkning 3,834 R:dr 18 sk. 10 r:st, trettionde delen af det vid Löfås åstadkomne silfret, som till Myntet ingått, 27 R:dr 25 sk. allt i silfver räknadt, samt Tionde-delen eller 11 lödige marker af silfver-tillverkningen vid Hellefors.

c) *Koppar-Verken.*

Stora Kopparberget. Brytningen i Stora Kopparbergs grufvor har år 1843 utan hinder fortgått, ehuru tillgången af driftvatten för konst- och spel varit så ringa, att den noggrannaste hushållning dermed varit nödvändig.

Under året hafva 71 arbetsrum blifvit drifne, nemligen: schakt- och communications-arbeten 9, försöks-arbeten 25 och egenteliga malmrum 37; och hafva 27 af de sistnämnde rummen lemnat vinst, hvaraf öfver hälften erhållits från de i Storgrufvan befintelige rasen, hvilkas tillgångar likväl äro i ständigt aftagande.

I afseende på schakt- och communications-arbetena må omnämnas, att så väl Konung Adolf Fredriks som Konung Fredriks schakt ytterligare blifvit afsänkta, så att det förra nu hunnit till 154 och det sednare till 192 famnars djup, äfvensom att fortsättning ägt rum af de efter 1833 års stora fall föreskrifne arbeten Pihls tvärrort och orten Hertigen af Skåne, efter hvilkas nära fullbordade sammanbrytning för vinnande af väderväxling, Drottning-grufve-schaktet kommer att ytterligare afsänkas under desse Orters afvägning 116 famnar 7 qvarter; utgörande omkostnaderne för de arbeten, hvilka, enligt Collegii föreskrift, blifvit utförde för Grufvans iståndsättande efter förberörde ras, vid 1843 års slut en summa af 101,240 R:dr 44 sk. 2 r:st Banco.

Uppfordringen vid Stora Kopparberget har år 1843 utgjort 109,814 tunnor malmhaltigt berg och 1,596 tunnor svafvelkis, eller tillsammans 111,470 tunnor, med en brytnings- och uppfodrings-kostnad af 28 sk. 5 r:st B:co per tunna. Af förstnämnde 109,874 tunnor malmhaltigt berg, hvaraf större delen undergått skrädning, innan det kunnat i lottning utläggas, hafva erhållits 53,206 tunnor malm, som dels försålde, dels på fjerdeparterne utdelade, blifvit på malm-auctionerne värderade till 104,700 R:dr 16 sk. B:co eller 1 R:dr 46 sk. 5 r:st per tunna.

Förenämnde 53,206 tunnor malm hafva, enligt föreskrifven ordning, blifvit fördelade uti så kallade lottningar af 13 hopar uti hvardera och två tunnor per hop, hvarefter vid malm-auctionerne blifvit försålde för Cassornes räkning 5 hopar och de öfrige 8 hoparne fördelade på Fjerdeparts-egarne; hvarvid följande afkastning erhållits, nemligen:

	R:dr	sk.
1:sta hopen: Ordinarie grufve-hjelps-malm såld för . . .	7,650.	—
2:dra do : Centonal-malm	8,342.	41.
3:dje och 4:de hoparne: Afrads-malm	17,434.	9.
13:de hopen: Extra grufve-hjelps-malm	8,897.	2.
Extra afrads-casse-malm till så ringa belopp för hvarje lott- ningsdag, att den ej kunnat i lottningar fördelas, såld för	1,176.	12.

Summa Cassornas malm 43,500. 16.

8 hopar, utgörande den på Fjerdeparts-egarne fördelade mal- men, värderade efter ordinarie grufve-hjelps-malmens pris till	61,200.	—
--	---------	---

Summa malmvärde som ofvan R:dr 104,700. 16. Banco.

Det upptagna värdet af Fjerdeparts-egarnes malm, 61,200 R:dr, fördeladt på Bergslagens 1,200 Fjerdepartar, utgör 51 R:dr per Fjerdepart; men då deremot af brukande Bergsmännen för Fjerdeparts-egarnes räkning blifvit under året insatta 46 R:dr per fjerdepart såsom grufvebrytnings-medel, samt 40 sk. 6 r:st. communal-afgifter och bevillning för hvarje fjerdepart, har Grufve-Rätten utsatt 1843 års Fjerdeparts-revenu till 4 R:dr allt i Banco räknadt.

Koppar-tillverkningen af malm från de skattlagde grufvorne vid Stora Kopparberget har under Bruksåret 1843 utgjort 2,503 Sk $\mathbb{L}$ 17 L $\mathbb{L}$ 6 $\mathbb{L}$.

	Sk $\mathbb{L}$	L $\mathbb{L}$	$\mathbb{L}$
Kronans Tionde-koppar	248.	17.	14 $\frac{10}{100}$.
Konst-Stats-Kopparen	90.	16.	11 $\frac{1}{4}$.
Armbösse- och Provisions-Kopparen	7.	13.	2 $\frac{11}{16}$.
Proste-Kopparen	15.	—	—
Ströms-afrads-Kopparen	5.	—	5.
Brukande Bergsmännens behållna koppar	2,136.	9.	12 $\frac{17}{100}$.

Summa som ofvan Sk $\mathbb{L}$ 2,503. 17. 6.

Derjemte har en Koppar-tillverkning dels genom slagg-bruk, dels af malm från Konung Carl Johans utom Stora Kopparbergs grufvas område befintelige grufva blifvit åstadkommen till ett belopp af tillsammans 848 Sk $\mathbb{L}$ 18 L $\mathbb{L}$ 6 $\mathbb{L}$.

Hela koppar-tillverkningen vid Stora Kopparberget befinnes således år 1843 hafva varit 3,352 Sk $\mathbb{L}$ 15 L $\mathbb{L}$ 12 $\mathbb{L}$, hvaremot medel-productionen under de 10 nästföregångne åren utgjort endast 3,039 Sk $\mathbb{L}$ 9 L $\mathbb{L}$. Då åter detta medel-

belopp 3,039 *Sk* 9 *L* fördelas uti 2,181 *Sk* 12 *L* tillverkade af malm från de skattlagde, till Stora Kopparbergs Bergslag hörande grufvor, samt uti 857 *Sk* 17 *L*, hvilka enskildte Personer tillgodogjort dels genom slaggbruk, dels af malm från nya anledningar utom Storgrufvans område, så visar sig häraf, att Stora Kopparbergs Bergslags tillverkning år 1843 varit 322 *Sk* 5 *L* 6 *℔* större än i medeltal under de 10 åren 1833—1842, hvaremot den af enskildte åstadkomne slaggbruks- och så kallade frigrufve-kopparen, efter lika beräkning, under året varit 8 *Sk* 18 *L* 14 *℔* mindre, än efter medelberäkning för sista quinquennium.

Enär nu, i afseende på de öfrige Kopparverken i Riket, något egenteligen anmärkningsvärdt för ifrågavarande är icke är att i underdånighet meddela, för Collegium endast, vidkommande de i sednaste årsberättelsen omnämnde Kopparmalns-anledningarne inom Norrbottens Län, tillkännagifva, att de på fjällberget Schiangeli blifvit ytterligare bearbetade, hvarvid erhållits 130 *Sk* malm, äfvensom 300 *Sk* koppar-malm vunnits genom brytning på berget Pahtavara, beläget på gränsen emellan Neder-Calix Socken och Hietaniemi Capell-församling. Deremot har arbetet på Möroberget i Neder-Luleå Socken måst alldeles inställas för bristande tillgång på samlad malm.

Sammanräknas hela koppar-tillverkningen i Riket har den uppgått till det belopp, som efterföljande Tabell närmare utvisar:

	Uppgifven Koppar- tillverkning år 1843.			Taxeringen bestämd till:	Kongl. Maj:ts och Kronans Afrads- Koppar.		
	<i>Sk℔</i>	<i>L℔</i>	<i>℔</i>		<i>Sk℔</i>	<i>L℔</i>	<i>℔</i>
Vid Stora Kopparberget af skattlagdegrufvornas malm	2,503	17	6	{ Hvarje 10:de <i>Sk℔</i> , med afdrag af Pa- stors-andelen. }	248	17	14 $\frac{5}{10}$
„ Dito af malm från Konung Carl Johans nya grufva .	73	3	18	Ännu ej taxerad.	—	—	—
„ Dito af slagg från gamla hyttevarp	775	14	8	Ingen afgift härföre.	—	—	—
„ Nya Kopparberget i Örebro Län	259	2	6	Åtnjuter frihets-år.	—	—	—
„ Mårdsätters Kopparverk i dito	53	16	3	Ännu ej taxerad.	—	—	—
„ Sandbackens dito i dito . .	141	3	10	dito.	—	—	—
„ Flögforss dito i dito	187	7	7	dito.	—	—	—
„ Åtvidabergs dito i Öster- göthlands Län	1,482	—	2	Hvarje 30:de <i>Sk℔</i> .	49	8	—
„ Gottenviks dito i dito . . .	12	7	1	dito.	—	8	4 $\frac{3}{4}$
„ Tunabergs dito i Söderman- lands Län	112	4	3	dito.	3	14	13 $\frac{1}{2}$
„ Riddarhytte dito i West- manlands dito	295	10	—	dito.	9	17	—
„ Garpenbergs dito i Koppar- bergs dito	79	8	15	Åtnjuter frihets-år.	—	—	—
„ Sägghytte dito i dito af malm från Tomtebo grufvor . . .	209	7	12	Ännu ej taxerad.	—	—	—
„ Korssnäs dito i dito af dito	108	7	7	dito.	—	—	—
„ Löfås dito i dito af dito . .	90	2	8	dito.	—	—	—
„ Svartviks dito i dito	106	13	—	dito.	—	—	—
„ Waldemarsviks dito i Cal- mar Län	111	4	14	dito.	—	—	—
„ Jansbrohults dito i Werm- lands Län	27	—	—	dito.	—	—	—
„ Gustafs- och Carlbergs dito i Jemtland	341	4	4	dito.	—	—	—
Summa Koppar	6,969	14	4	Kronans Afrad	312	5	12$\frac{1}{10}$

d) *Messings-Bruken.*

Uppgifven Messings-tillverkning för år 1843:

	Sk℔	L℔	℔
Vid Skultuna Messings-bruk i Westmanland	440.	19.	17.
„ Nyköpings dito	23.	17.	5.
„ Gusums dito i Östergöthland	110.	5.	—
Summa Messings-tillverkning	575.	2.	2.

7de Artikeln.

Diverse Verk och Inrättningar.

Kopparhamrar.

	Uppgifvet Koppar-Smide år 1843.		
	Sk℔	L℔	℔
Vid Avesta Bruk i Kopparbergs Län	723	7	13
„ Tunaberg i Södermanlands dito	47	18	10
„ Åtvidaberg i Östergöthlands dito	220	—	—
„ Mårdsätter i Örebro dito	45	2	7
„ Stora Gårhult eller Kjällefall i Skaraborgs dito	151	5	3
„ Sätterforss i dito	16	—	—
„ Cathrinæforss i Elfsborgs Län	99	—	—
„ Lessebo i Kronobergs dito	87	16	10
„ Jernhytta eller Kopparmöllan i Christianstads dito . . .	109	—	—
„ Graneforss i Blekinge dito	125	—	—
„ Olofström i dito	175	—	—
Summa Kopparsmide	1,799	10	3

Blysmältnings-Verk.

Bly-tillverkningen har år 1843 uppgått till följande belopp:

	<i>Sk</i>	<i>L</i>	<i>℔</i>
Vid Konung Gustaf den Tredjes Silfververk i Fahlun . .	116.	13.	3.
„ Sala Silfververk	281.	15.	—
„ Löfås dito i Kopparbergs Län	71.	18.	13.
„ Helleforss dito i Örebro dito	9.	13.	6.
„ Guldsmidshytte dito i dito	44.	16.	9.
Summa Bly	524.	16.	11.

Såsom biprodukt vid Sala har derjemte erhållits 40 *Sk* 5 *L* 5 *℔* silfverglitt och glete.

Cobolt-Verk.

Cobolt-tillverkningen har år 1843 blifvit uppgifven sålunda:

	<i>℔</i>		<i>℔</i>
Vid Tunaberg i Södermanland	1,980.	Hvaraf Kronans 30:del	66.
„ Wena Cobolt-verk i Örebro Län	8,808.	Åtnjuter frihets-år.	—
Summa Cobolt	10,788.	Kronans Afråd	66 <i>℔</i>

Svafvel-Bruk.

Svafvel-tillverkningen har år 1843 uppgått till följande belopp:

	<i>Sk</i>	<i>L</i>	<i>℔</i>		<i>Sk</i>	<i>L</i>	<i>℔</i>
Vid Stora Kopparberget	81.	—	—	Hvaraf Kronans 30:del	2.	14.	—
„ Dylta Svafvelbruk i Örebro Län	203.	1.	3.	„ „ 10:del	20.	6.	1.
„ Såghytte Kopparverk i Kopparbergs Län	91.	10.	—	} Ännu ej taxerade.			
„ Korssnäs dito i dito	27.	10.	—				
„ Löfås dito i dito	27.	2.	—				
Summa Svafvel	<i>Sk</i> 430.	3.	3.	Kronans Afråd	23.	—	1.

Vitriol-

Vitriol-Verk.

Vitriol-tillverkningen har år 1843 förhållit sig som följer:

	Sk℔	L℔	℔		Sk℔	L℔	℔
Vid Stora Kopparberget . .	507.	8.	15.	Hvaraf Kronans 30:del	16.	18.	$\frac{1}{2}$.
„ Dylta Svafvelbruk i Örebro Län	549.	1.	13.	„ „ 10:del	54.	18.	3.
„ Ölands Alunverk	889.	—	—	„ „ 30:del	29.	12.	13.
Summa Vitriol	Sk℔ 1,945.	10.	8.	Kronans Afrad	101.	8.	16 $\frac{1}{2}$.

Alun-Bruk.

	Uppgifven tillverkning år 1843.		Kronans Afrad.
	Tunnor.		Tunnor.
Vid Andrarum i Christianstads Län	1,933	Som medelpriset å den år 1842 försålde 10:de Alun uppgått till 17 Rd: 5 sk. Bco för tunnan, så erlägges, till följe af Kongl. Brev- ven den 23 Januari 1836 samt den 10 Mars 1837, endast En procent af tillverknings-beloppet.	19,33
„ Ölands Alunverk	1,988		19,88
„ Lovers dito på Öland	500		5
„ Garphytte eller Latorps dito i Örebro Län	2,400		24
„ Kafilås dito i Skaraborgs Län .	1,009		10,09
„ Hönsätters dito i dito	778		7,78
„ Carlforss dito i dito	1,375		13,75
Summa Tunnor Alun	9,983	Kronans Afrad	99,83

Rödfärgs-Verk.

	Uppgif- ven till- verkning år 1843.	Taxeringen bestämd till	Kronans Afrad.
	Tunnor.		Tunnor.
Vid Stora Kopparberget	831	hvar 30:de Tunna.	27 $\frac{31}{36}$
„ Dylta i Örebro Län	2,621	hvar 10:de dito.	262 $\frac{17}{36}$
„ Ridkärrs Rödfärgsverk i dito	921	hvar 30:de dito.	30 $\frac{31}{36}$
„ Risbacka dito i dito	614	dito dito.	20 $\frac{14}{36}$
„ Gammelbo dito i dito	60	dito dito.	2
„ Östra Silfberget i Kopparbergs Län .	798	hvar 50:de dito.	15 $\frac{24}{36}$
„ Ingarfs Rödfärgsverk i dito	333	hvar 30:de dito.	11 $\frac{3}{36}$
„ Gamla Herregårdens dito i dito . . .	506	dito dito.	16 $\frac{22}{36}$
„ Elsborgs dito i dito	339	dito dito.	11 $\frac{9}{36}$
„ Lovers dito i Calmar Län	206	dito dito.	6 $\frac{26}{36}$
„ Ölands Alunbruk	155	dito dito.	5 $\frac{5}{36}$
„ Klefva Rödfärgsverk i Jönköpings Län	86	hvar 20:de dito.	4 $\frac{8}{26}$
Summa Tunnor Rödfärg	7,470	Kronans Afrad	414 $\frac{1}{2}$

Blyertz-Verk.

Tillverkningen vid Ugns Blyertz-verk i Norbergs Bergslag har, enligt upp-
gift, utgjort 344 Skk 12 Lk 10 k.

Brunstens-brott.

De på Spexeryds och Hohults hemmansmark inom Ödestugu och Rogberga
Socknar uti Jönköpings Län befintelige Brunstens-brott hafva varit under arbete
och lemnat Brunsten 1,000.

Äfvenså har brytning blifvit anställd uti brotten på Bölets hem-
mans-ägor inom Udenäs Socken och Skaraborgs Län, hvar-
igenom erhållits 800.

Summa Brunsten 1,800 Skk.

Stenkols-Verk.

Vid Höganäs Stenkols-verk i Malmöhus Län har år 1843, likasom året näst förut, kolbrytning blifvit verkställd uti schakten Ryd och tillflykten, samt en kort tid uti schaktet Brors Backe, genom indrifning af Orter uti det förstnämnde och genom pelare-huggning i de båda sednare schakten; och har dervid all uppfordring blifvit åstadkommen medelst ångmaskiner.

Stenkols-uppfordringen har år 1843 uppgått till följande belopp:

Af N:o 1.		Tunnor	50,121.
„ N:o 2.		„	69,948.
„ N:o 3.		„	53,141.

Summa uppfordrade Tunnor Stenkol 173,210.

Häraf hafva blifvit försålde:

Af N:o 1.		Tunnor	28,713.
„ N:o 2.		„	12,652.
„ N:o 3.		„	12,268.

Summa försålde Tunnor Stenkol 53,633.

Vid Verket hafva blifvit consumerade:

Af N:o 1.		Tunnor	3,964.
„ N:o 2.		„	65,112.
„ N:o 3.		„	38,342.

Summa consumerade Tunnor Stenkol 107,418.

Porfyr- och Marmor-Bruk.

Vid *Elfvedahls Porfyrverk* i Kopparbergs Län hafva åtskillige porfyr-arbeten blifvit förfärdigade, hvilkas tillverkningsvärde utgjort . R:dr 3,500. — —

„ *Kolmårdens Marmor-Bruk* i Östergöthland hafva diverse marmor-arbeten blifvit åstadkomne till ett värde af . . „ 6,474. 30. —

Summa B:co R:dr 9,974. 30. —

Exporten af sådane särskildte Bergverks-effecter, hvilka icke under artiklarne 3, 4 och 5 här förut blifvit upptagne, har år 1843 förhållit sig på sätt efterföljande, enligt Tullverkets räkenskaper upprättade, Tabell närmare utvisar:

*Tabell, utvisande 1843 års export af här nedan upptagne Bergverks-produkter, upprättad i
enlighet med Tullverkets Räkenskaper.*

	Garad Koppar.	Rå Koppar.	Koppar, diverse arbeten.	Messing, ar- betad.	Messing, oar- betad.	Koppar- och Messingstråd.	Jern- och Stål- tråd.	Bly, oarbetal.	Jern-skrot.	Cobolt-malm.	Grön Vitriol.	Vanlig Alum.	Romersk Alum.	Svafvel.	Rouffång.	Brunsten.	Byertz.
	SKK	SKK	SKK	℔	SKK	℔	℔	SKK	SKK	℔	L℔	L℔	L℔	L℔	Tir	SKK	L℔
Till Norrige	—	13	69	1,784	1½	1,681	1,768	2½	—	—	184½	3,620	—	2	4½	11½	2
„ Finland	—	—	28	6,383	—	3,746	4,852	—	332½	5	3,302½	3,502	—	679	755	1½	2,077½
„ Ryssland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44,234	9,448	—	755	5½	559
„ Preussen	2,196	—	—	—	—	—	—	—	2,830½	—	—	8,415	6,358	—	131½	—	—
„ Danmark	202	—	9	90	—	25,260	—	—	—	—	34	15,297	3,655	125	77	72	—
„ Mecklenburg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	323	340	—	74	—	—
„ Lybeck	401½	—	—	273	—	2,000	—	—	—	1,761	—	5,457	391	—	147	—	—
„ Hamburg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	850	—	—	—	—	—
„ Bremen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51	357	—	—	—	—
„ Hannover och Oldenburg .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	374	51	—	11	—	—
„ Nederländerne	806	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	9,520	—	—	26	—	—
„ Stora Britanien och Irland	—	—	—	—	—	—	—	—	36	7,610	—	—	—	—	—	1,332½	20
„ Frankrike	201	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	481	—	—
„ Portugal med Madera, Cap- Verds Öarne och Azorerne	—	—	—	—	—	2,000	—	—	17½	—	—	—	—	—	5	—	—
„ Österrikiska Staterne . .	3½	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Gibraltär och Malta . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	255	—	—	—	—
„ Algierien	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
Summa Export	3,810	13	106½	8,530	2½	34,687	6,620	2½	3,218½	9,406	3,521	91,643	20,825	806	2,470	1,423	2,658½

Sluteligen får Collegium i underdånighet meddela uppgift på de under loppet af år 1843 tillkomne nya Smiden och Verkstäder, med iakttagande på vanligt sätt af skillnad emellan de på grund af förutgångne undersökningar tillätne Smiden, och den, med anledning af 4 § uti Kongl. Kungörelsen af den 26 October 1838, beviljade tillökning uti förut varande smidesrätt.

1:o Nya Stångjerns-Verkstäder och Smides-tillökningar.

a) Med Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd af Collegium privilegierade:

Privileg. Smide.
Sk~~z~~ L~~z~~ 8

Vid <i>Woxna Bruk</i> i Woxna Socken, Södra Helsinglands fögderi och Gefleborgs Län, en härd för	600.	— —	
„ <i>Forsse Bruk</i> i Långsele Socken, Södra Ångermanlands fögderi af Wester-Norrlands Län, två härdar för	1,200.	— —	
„ <i>Graninge Bruk</i> i samma Socken, Smides-tillökning vid förut befintelige Verkstäder . . .	1,666.	14. —	3,466. 14. —
Hammarkatten, beräknad efter 1 för hundra:		34.	13. 7.

b) Nytt Smide, beviljadt med anledning af 4 § uti Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 26 October 1838:

Vid <i>Furudahls Bruk</i> i Ore Socken och Kopparbergs Län	685.	— —	
„ <i>Lideforss Bruk</i> i Rudskoga Socken, Wisnums härad och Wermlands Län	200.	— —	
„ <i>Lämneå Bruk</i> i Tjellmo Socken, Hellestads Tingslag och Östergöthlands Län	230.	— —	
„ <i>Degerforss Bruk</i> i Carlskoga Socken och Bergslag af Örebro Län.	50.	— —	1,165. — —
Hammarkatten, efter 1 för hundra, för desse 1,165 Sk z . .		11.	13. —
Summa privilegieradt Smide, hammarkatten inberäknad		4,678.	— 7.

2:o Jern-Manufactur-Verk, dels för vågföring, dels ock för husbehofs-Smide samt redskaps-tillverkning.

Vid *Brefvens Bruk* i Askers Socken och härad af Örebro Län, en Svanshammare för Smide till redskap och Machin-tillverkning.

Vid *Norrtelje f. d. Gevärs-factori*, tre Spikhamrar för Spik och andre Svartsmiden.

„ *Anderforss Bruk* i Bergsjö Socken, Norra Helsinglands fögderi och Gefleborgs Län, en Knipphammare med en ässja, samt tvänne Spikhamrar för särskildt Stock och ässja för tillverkning af hvarjehanda svartsmiden.

„ *Stångebro Lycka* i Stt Lars Socken, Åkerbo härad och Östergöthlands Län, en Vattenslagga med ässja.

„ *Gålsjö Bruk* i Botheå Socken och Tingslag af Vester-Norrlands Län, ett manufacturverk af två stockar med 8 Spikhamrar och två ässjor för spik och svartsmiden.

„ *Forsse Bruk* i Långsele Socken, Södra Ångermanlands fögderi och Vester-Norrlands Län, tvänne Knipphamrar och fyra Spikhamrar med tre ässjor för tillverkning af hvarjehanda svartsmiden.

„ *Laxå Bruk* i Bodarne Socken, Grimstens Härad och Örebro Län, en Spikhammare vid en förut tillåten stock.

„ *Öfre Huddlebo Bruk* i Svennevads Socken, Skyllersta härad och Örebro Län, ett mindre Skär- och Vals-verk.

„ *Norså Manufactur-verk* i Grangärdes Socken, Vesterbergslagen och Kopparbergs Län, en Manufactur-stock med en större och en mindre hammare, jemte en ässja för tillverkning af liar och svartsmide.

På *Skärsjö egendom* i Bälaryds Socken, Norra Wedbo härad och Jönköpings Län, en Knipphammare och tvänne Spikhamrar för en eller två stockar med nödige eldstäder.

„ *Sjöafalls hemmans* ägor i Barkaryds Socken, Tveta härad och Jönköpings Län, en Manufactur-stock med en Knipp- och en Svans-hammare.

„ *Björnabo egendom* i Junkils Socken, Bälunge härad och Upsala Län, en Stjelpugn för tillverkning af hvarjehanda gjutgoods.

3:o *Masugnar.*

Vid *Björkå Bruk* i Lännäs Socken, Botheå Tingslag och Wester-Norrlands Län.

„ *Forsse Bruk* i Långsele Socken och Wester-Norrlands Län.

Deremot har nedläggning af Smide och Verkstäder år 1843 blifvit beviljad, på sätt, som följer:

Nedlagdt Smide.
Skk Lß R

Vid <i>Elgå Bruk</i> i Jösse härad och Wermlands Län, 3:ne här- dar med	1,550. — —	
„ <i>Rosenbergs</i> eller <i>Skogstorps Bruk</i> i Forss Soc- ken, Vester-Rekarne härad och Södermanlands Län, 2 härdar med	736. — —	
„ <i>Olofsforss Bruk</i> i Nordmalings Socken och Westerbottens Län, 2 härdar med	1,200. — —	
„ <i>Öfre Bada Bruk</i> i Fryksände Socken och Wermlands Län	300. — —	
„ <i>Gunneruds Bruk</i> i Alsters Socken, Våse härad och Wermlands Län	116. 13. —	
„ <i>Löfstaforss Bruk</i> i Karlunda Socken, Nord- marks härad och Wermlands Län, 1 härd med	500. — —	
„ <i>Stöpeforss Bruk</i> i Sunne Socken, Fryksdals härad och Wermlands Län, 1 härd med . .	490. — —	
„ <i>Gräsbosjö Bruk</i> i Fernebo Socken, Filipstads Bergslag och Wermlands Län	300. — —	
„ <i>Späforss Bruk</i> i Unnaryds Socken, Mo härad och Jönköpings Län	150. — —	5,342. 13. —
Uti det nedlaggte Smidet 5,342 Skk 13 Lß ingår 96 Skk fräl- serätt, inberäknad i det för Rosenbergs Bruk här ofvan an- tecknade belopp 736 Skk, utgörande hammarskatten för det öfriga nedlaggte Smidet 5,246 Skk 13 Lß, efter 1 för hun- drade, tillsammans		52. 9. 7.
Summa nedlagdt Smide, hammarskatten inberäknad	5,395. 2. 7.	
Vid <i>Lindeforss Bruk</i> i Wissesjerda Socken, Konga härad och Kronobergs Län har jemväl en Masugn genom Resolution blifvit nedlaggd. Bergs-Collegium framhärdar med djupaste vördnad, trohet och nit,		

Stormäktigste Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
Tjenare och Undersåter

D. von SCHULZENHEIM.

D. V. TRIBLER.

F. A. BERNDES.

ADOLF HALLGREN.

N. G. SEFSTRÖM.

Stockholm den 28 Octqber 1844.

L. Åkerberg.

STOCKHOLM, 1845.

P. A. NORSTEDT & SÖNER, Kongl. Boktryckare.
